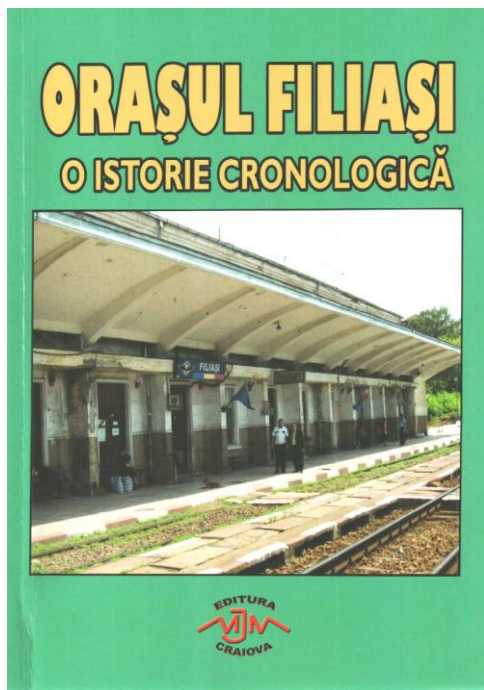

Constantin-Virgil Mihălcescu, *Orașul Filiași*.
O istorie cronologică, Craiova, Editura MJM, 2018, 330 p.
(Maria Puiu Dobre)

Călăuzit de sentimentul de a fi util comunității, al prețuirii celor care au lăsat "urme" în trecerea lor prin viață, ca să "nu se uite", cum spune cronicarul Miron Costin, profesorul de matematică Constantin-Virgil Mihălcescu oferă filiașenilor și nu numai, prin această carte un dar neprețuit.

Orașul Filiași este istoria în date, de peste patru secole a unei localități doljene, ale cărei drumuri, profesorul le-a bătut aproape zilnic, în drumul său către școală, ca navetist, cu domiciliul în Craiova.

Prin acest volum, profesorul Mihălcescu ne dezvăluie o fire foarte sensibilă, un atașament deosebit față de oamenii cu care destinul i s-a interferat, fie ei colegi, elevi ori părinți ai elevilor.

Așa cum mărturisește în prefața la o altă carte remarcabilă, *Oameni din Mehedintzi**, *Orașul Filiași* se constituie într-un "omagi adus intelectualilor [localității],

preoți, învățători, medici și celor cunoscuți pentru vrednicia și atașamentul lor"(p. 6). De asemenea, speranța sa mărturisită este ca aceste laudabile demersuri să fie "un imbold la cunoașterea istoriei locale, la cinstirea bătrânilor și prețuirea elitelor satelor"(p. 6).

O bibliografie impresionantă constând în peste 500 de titluri, a contribuit la plămădirea cărții "o ... geografie în mișcare, adică istorie ..." cum se exprimă profesorul universitar Dinică Ciobotea în *Cuvânt înainte* (p. 8).

Pentru un parcurs atât de lung al dăinurii neîntrerupte, de peste 450 de ani a Filiașului, autorul a apelat la izvoare variate: colecții de documente edite și inedite, materiale arhivistice, dicționare, enciclopedii, nomenclatoare ale localităților, articole din presă despre oameni ai locului și instituții.

După scurte părți introductive, semnate de profesorul Dinică Ciobotea și de autor, cartea se structurează în trei capitole: I *Orașul Filiași* p. 11-165, II *Sate care aparțin orașului* p. 165-232, III *Boierii Filiașanu* p. 233-281. Alte secțiuni privesc: *Bibliografie* p. 282-292 ; *Anexe : Lista documentelor* p. 293-296, *Documente* p. 296-322, *Fotografii* p. 323-330.

În paginile următoare, vom urmări succint, dinamica localității doljene, cu instituțiile și oamenii care au marcat-o de-a lungul unei istorii seculare, începând cu prima atestare documentară și până în zilele noastre. Deși toponimul *Filiași* apare pentru prima dată la 1573, într-un document al lui Alexandru-Voievod, săpăturile arheologice confirmă o activitate economică în același areal, încă din epoca bronzului. În documentul menționat, domnitorul întărește lui "Oprea spătarul și cu fratele său Stanciu ..." un

act de vânzare-cumpărare: "ca să le fie moșie în *Filiaș* jumătate de peste tot hotarul" (p. 12). Acest "Stanciu este tatăl lui Dumitru Filișanu" (p. 12).

Dintr-un document de la 1597, aflăm că, vremelnic, moșia Filiași a fost proprietate mănăstirească (mănăstirea Stănești din Vâlcea) (p. 14), urmând ca vreme de peste trei secole să aparțină familiei Filișanu, respectiv: Dumitru Filișanul, ctitor al schitului Crasna din Gorj, zis și Dimitrie Filișanu, tovarăș de oaste și pribegie al lui Matei Voievod (Matei Basarab), așa cum apare într-un document de la 1637 (p.23), Mihai Filișanu, Vasile Filișanu, Anița Filișanu, Tache Filișanu (Dimitrie Filișanu) (p. 33).

Din punct de vedere administrativ, Filiași a aparținut județelor: Mehedinți și Dolj. În 1722 într-o hartă austriacă aparținând căpitanului Friedrich Schwantz, *Filiași* figurează între satele cu locuitori, iar la 1727 apare cu statutul de moșie fișcaleșă (a fiscului) (p. 27), iar la 1819 "satul era așezat pe moșia stăpănită de clucer Șerban Murgășanu" (p.29), căsătorit cu o descendentă a familiei Filișanu, anume Anița Filișanu (p. 30). Începând cu 1831, Filiași a făcut parte din județul Dolj. În harta rusă de la 1835 apar ca subunități ale *Filiașului* : *Filiașu din Deal* cu 243 gospodării și *Filiașu din Vale* cu 95 de gospodării.

În privința pașilor făcuți de *Filiași* spre modernizare, este de menționat faptul că în deceniile 2-4 ale secolului al XVIII-lea, în timpul dominației austriece asupra Olteniei, a fost desființată *rumânia*, iar prin aplicarea legii rurale din 1864, au fost împroprietărite 566 de clăcași de pe moșia lui Dimitrie Filișanu (p. 37).

Apoi, rând pe rând, se construiesc în Filiași biserici (1750), școli primare (1836), spitalul Filișanilor (1883).

La 1864, *Filiași* era comună în plasa Jiul de Sus, cu 572 de familii, iar la 1873, sediul prefecurii plășii Jiul de Sus (p. 39).

La 5 ianuarie 1875 s-a inaugurat stația de cale ferată Filiași, pe linia Craiova-Turnu Severin iar în 1888 Filiași-Târgu Jiu, Filiași-Cărbunești când s-a construit și Stația CFR Filiași.

"În 1898 în *Filiași* era birou telegrafico-poștal având și serviciu de telefon" (p. 44), două biserici, o farmacie și un spital, iar în 1901 a fost înființată Banca Populară "Sprijinul" iar în 1908 o judecătorie.

La început de secol XX (1904) numărul locitorilor din Filiași ajunsese la 4002.

La 1910, în comună se aflau 3 instalații de moară, Fabrica de cherestea a lui Koch, cu 11 lucrători, o Fabrică de apă gazoasă și limonadă a lui Mătușoiu, o baie populară, construită de județ. La 1916 este menționată Școala de agricultură din Filiași, iar în 1922 a fost înființat Căminul cultural, o bibliotecă cu 400 de volume. Între 1926-1927, funcționa la Filiași, Școala inferioară de meserii, de stat, cu numele "Dr. C. Angelescu", având 137 de elevi înscriși.

Pagini emoționante din volum evocă tributul de sânge dat de filiașeni în cele două conflagrații mondiale, numele celor căzuți în primul Război Mondial fiind consemnat, într-o veșnică pomenire, pe un monument ridicat în fața Bisericii cu hramul Sf. Nicolae, pe drumul Gării.

Numeroase tabele evocă transformările social-politice și culturale prin care a trecut Filiașul în anii postbelici, cu bune și mai puțin bune, cum ar fi: împărțirea pământurilor moșieresti, la 1945, înființarea Gimnaziului Unic, cu durata de 3 ani (1945), naționalizarea de la 1948: moara, presa de ulei; învățământul elementar gratuit și obligatoriu, desființarea religiei ca obiect de studiu, înființarea Gospodăriilor Agricole de Stat, ulterior Întreprinderi Agricole de Stat (I.A.S), înființarea Școlii profesionale de

mecanici agricoli, începerea unor lucrări de canalizare (1960). În 1956 a fost înființată Școala Medie Mixtă Filiași, căreia i s-a dat în folosință un local nou în 1960, școală ce va purta numele, din 1965, de Liceul Filiași, iar din 1968, când Filiașul a fost declarat oraș, Liceul de Cultură Generală Filiași. La 1 septembrie 1968 s-a înființat Școala ajutoare Filiași, pentru copii cu diverse afecțiuni cerebrale.

Din 1969 s-a introdus electrificarea transportului CFR, pe linia Craiova-Filiași. Au apărut localuri noi pentru spital, școală, bibliotecă etc. S-au dezvoltat ramuri industriale: Fabrica de transformatoare și motoare electrice, Fabrica de utilaje și piese de schimb pentru industria lemnului, exploatarea de argilă și balast etc. Din păcate, după o încercare de restructurare nereușită, Societatea de Transformatoare și Motoare Electrice a fost declarată falimentară în 2008.

Ca elemente notabile, în anii de după Revoluție s-au înființat Judecătoria Filiași și Notariatul de Stat (p. 147).

Așa cum menționam la începutul acestei prezentări, din paginile volumului ne întâmpină numele unor oameni care și-au pus într-un fel sau altul amprenta asupra devenirii Filiașului, fie ei boieri ai Divanului, ca cei din familia Filișanu, ctitori de așezăminte sociale și culturale, țărani fruntași, funcționari cu responsabilități în administrație, preoți, doctori, învățători, profesori.

Este o mare bucurie pentru un absolvent al Liceului din Filiași să descopere că cineva s-a aplecat asupra unor dascăli, care au contribuit la formarea atâtor zeci de promoții, că de pe băncile școlii s-au ridicat sute de intelectuali, care au făcut cinste locurilor natale.

Scurte medalioane ale profesorilor cu care autorul a venit în contact, la Liceul din Filiași, ne aduc în lumină nume ca: Osiac Virgil, Colțan Gavril, Voicilă Ion, Rוליםchi Alexandru, Turburan Elisabeta, Iordache Eugen, Popa Constantin, Hobeanu Constantin, Mihai Ion, Constantin Gheorghe, Stoicheci Maria, Ionescu Paul etc.

Dintre numeroșii absolvenți, care s-au remarcat în activitatea profesională ca economiști, ingineri, doctori, profesori, se bucură de atenția fostului profesor nume ca: Fota Gheorghe, Bușe Maria, Enache Constantin, Pasăre Saul, Tița Mariana, Bâlțeanu Doina, Ghebaur Vasile etc. Personalități din lumea medicală ca Alexandru Ciocâlțeu, șeful Catedrei de Nefrologie a Universității de Medicină și Farmacie "Carol Davila" din București sau Irinel Popescu, profesor universitar, președintele Academiei de Științe Medicale, membru corespondent al Academiei Române, autorul primului transplant hepatic din România, au absolvit liceul (Al. Ciocâlțeu) sau gimnaziul în Filiași (Irinel Popescu).

În capitolul al II-lea, *Sate care aparțin orașului* (p.165-232), ni se dau informații de ordin istoric și sociologic ale unor localități subordonate administrativ orașului Filiași: Almăjel, Bâlta, Braniște, Fratoștița, Răcarii de Sus, Uscăci, ca și scurte mențiuni privind toponimia minoră de pe raza acestora, făcându-se asociații cu toponime omonime din alte regiuni ale țării.

Foarte interesant, în economia volumului, este capitolul închinat genealogiei boierilor filișeni pe parcursul a trei secole: al XVI-lea - al XIX-lea (p.233-281). În subcapitolul *Ctitorii ale boierilor Filișanu. Donații*, autorul evidențiază activitatea culturală și filantropică a ilustrei familii: mănăstirea Crasna din Gorj, Cula din Tatomirești, Biserica din Tatomirești, Capela familiei Filișanu din Filiași, "mausoleu construit în stilul Renașterii de meșteri francezi" (p.270), înscrisă pe lista monumentelor istorice

din județul Dolj, Biserica "Sf. Ecaterina" din comuna Salcia, județul Mehedinți, Spitalul Filiași etc.

Ca unul dintre foștii elevi ai profesorului Mihălcescu, cărora le-a dedicat această laborioasă cercetare, am încercat prin această prezentare să-i aduc mulțumirile mele, cu urări de viață îndelungată și la fel de frumoasă ca până acum. Și cred că ar merita ca fiecărui concitadin, ai cărui strămoși își odihnesc rămășițele în cimitirul vecin Capelei Filișanilor, să nu-i lipsească această carte din bibliotecă.

* Constantin-Virgil Mihălcescu, *Oameni din Mehedinți. Dicționar de personalități*, Editura Sitech, Craiova, 2013.